

Co-design van Indicatoren voor een Duurzame Stedelijke Ontwikkeling: De Gentse Barometer¹

Jo Van Assche en Thomas Block

Onderzoekers aan het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling

Universiteit Gent

Juli 2000

Stel volgende vraag aan gelijk welke bestuurder, ambtenaar, inwoner of student: “Groeit Gent in de gewenste richting?” Bij deze vraag worden wenkbrauwen gefronst, ogen opengesperd of toegeknepen, het hoofd gepijnigd, ... Niemand kan momenteel zeggen of het goed gaat met zijn stad. En toch heeft iedereen een deel van het antwoord in petto. Men komt er alleen niet toe om al de stukken van de puzzel bij elkaar te leggen. Het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (CDO) van de Universiteit Gent heeft als één van de hoofddoelstellingen het ondersteunen van besluitvorming inzake duurzame ontwikkeling. In opdracht van de federale overheid en de stad Gent kreeg het CDO de mogelijkheid om hieromtrent een pilootproject in Gent uit te werken.

1. INLEIDING

Op onze vraag - **Zit Gent op koers naar een duurzame ontwikkeling?** - kregen wij geen eenduidig antwoord. Iedereen die we individueel contacteerden kon vanuit het eigen beleidsdomein wel een zinvolle bijdrage leveren, maar vanuit een overkoepelend standpunt van de gehele stad met al zijn bewoners, mensen die er werken en studeren, die er naar toe komen om te winkelen, om uit te gaan, om de bioscoop of het theater te bezoeken, etc., moest iedereen passen.

In het project ‘een Gentse barometer voor duurzame ontwikkeling’ is dan ook zeer veel met diverse sleutelfiguren (stakeholders) gepraat, gediscussieerd, overlegd, vergaderd, ... Onder meer door over de muurtjes van de eigen beleidsdomeinen te kijken, werd samen bepaald op welke terreinen Gent moet groeien en op welke niet. Kortom, er werd min of meer gebouwd aan een **toekomstvisie**: het Gentse stadsbestuur wil de welvaart, het welzijn en de **kwaliteit van het leven** van de inwoners verhogen, zonder daarbij de welvaart van de armen in deze wereld en de toekomstige generaties uit het oog te verliezen. Dit sluit nauw aan bij het concept ‘duurzame ontwikkeling’ zoals gedefinieerd door de Brundtland-commissie in 1987: “Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling waarbij de huidige generaties in de behoeften worden voorzien, zonder daarmee het vermogen van de toekomstige generaties om aan hun behoeften te voldoen, in het gedrang te brengen.” Bovendien moet binnen dit kader de allergrootste prioriteit worden toegekend aan de essentiële behoeften van de armsten. Duurzame ontwikkeling omvat dus veel meer dan de bezorgdheid om het milieu (zie verder).

¹ Een uitgebreid artikel kan men vinden in: BLOCK, T. en VAN ASSCHE, J., (2000), “Stad op koers? De Gentse Barometer voor Duurzame Ontwikkeling”, In: *Overheid in Beweging*, Diegem: Kluwer Editorial, N° 4, december 2000, 28 p.

Het Gentse stadsbestuur ging dus in op de bestuurskundige uitdaging om een overkoepelend beleidsdoel om te zetten in lange termijn objectieven. Bovendien was het de overtuiging van het stadsbestuur om de toekomstvisie in lange termijn doelstellingen te vertalen **samen met alle relevante actoren**. Daarom wou en wil de stad een barometer voor duurzame ontwikkeling invoeren: het is dus - onder meer - een **instrument voor strategische planning**.

2. EEN INSTRUMENT MET VELE FUNCTIES

De tijd is voorbij dat burgers te paaien waren met mooie intenties, visies en lange termijn doelstellingen op zich. Aan het eind van de 20ste eeuw dienen bestuurders hun inwoners als volwassenen te behandelen. Daarom dient elk geloofwaardig bestuur niet alleen zijn toekomstvisie kenbaar te maken, maar ook een **meetinstrument (ex-post evaluatie)** - zoals de barometer - te gebruiken dat alle relevante actoren in staat stelt om de evolutie in de realiteit te meten. Als na enkele jaarlijkse metingen blijkt dat bepaalde onderdelen van het stedelijk beleid niet de gewenste richting uitgaan, dan kan men in de eerste plaats zeggen dat het bestuur bijleert over de beleidseffecten. De barometer is dus evenzeer een **leerinstrument (ex-ante evaluatie)**. Niet alleen het lokale bestuur moet lessen kunnen trekken uit de stedelijke ontwikkelingen, ook de maatschappelijke actoren dienen daarvan systematisch op de hoogte te worden gebracht. Een barometer komt hiervoor ook van pas, want het is een **communicatie-instrument** bij uitstek, omdat het complexe realiteiten en evoluties vertaalt in eenvoudige indicatoren. Mits een gerichte publicatiecampagne kunnen zowel de geïnteresseerde actoren als de verschillende administratieve diensten in kennis worden gesteld, en tegelijkertijd ook hun opmerkingen en voorstellen openbaar worden gemaakt. Tot slot kan een duurzaamheidsbarometer ook worden gehanteerd als middel om rationele beslissingen in het kader van een duurzame ontwikkeling te motiveren (**decision supportfunctie**).

3. EEN GEÏNTEGREERDE BENADERING

De barometer kadert in de voorbereiding van een Gentse Lokale Agenda 21 (zie onderstaande kader) en is een beleidsinstrument dat relevant is voor alle beleidsdomeinen. Belangrijk is dan ook dat de invoering van zo'n barometer begeleid wordt door een **ambtelijke werkgroep**, die alle geïnteresseerde departementen verenigt. In de Gentse ambtelijke werkgroep waren de departementen en kabinetten van economie, sociaal beleid, Noord-Zuid samenwerking en milieu vertegenwoordigd. De werkgroep werd voorgezeten door de burgemeester en de schepenen voor leefmilieu.

AGENDA 21

Deze agenda voor de 21ste eeuw is tot dusver de enige geïntegreerde en globale benadering van alle aspecten van milieu en ontwikkeling. Het is een concreet en uitgebreid actie-programma met aanduiding van prioriteiten en becijfering van financieringsnoden. Een politieke consensus over dit actieprogramma werd bereikt in 1992 op de VN-conferentie in Rio de Janeiro. De voorgestelde acties zijn in vier delen gegroepeerd:

- (1) *Sociale en economische dimensie*: internationale samenwerking, armoedebestrijding, verandering van consumptiepatronen, demografische ontwikkeling, gezondheid, etc.
- (2) *Behoud en beheer van hulpbronnen voor ontwikkeling*: bescherming van atmosfeer en oceanen, van bossen en andere ecosystemen, bestrijding van woestijnvorming en verdroging, duurzame landbouw, goed beheer van afvalstoffen, etc.
- (3) *Versterking van de rol van maatschappelijke groepen*: de positie van de vrouw, de rol van kinderen en jongeren, erkenning van de rechten van de inheemse volkeren, de rol van NGO's, initiatieven van plaatselijke overheden, de rol van vakbonden, etc.
- (4) *Middelen van uitvoering*: financiële middelen, overdracht van technologie, educatie, wetenschappelijk onderzoek, institutionele voorzieningen, informatie ten behoeve van besluitvorming (vb. indicatoren), etc.

Binnen het kader van deze mondiale Agenda 21, moeten ook nationale en gemeentelijke (lokale) agenda's worden opgesteld. In Gent tracht men een Lokale Agenda 21 uit te werken.

Een meetinstrument voor Duurzame Ontwikkeling wil de mate van **behoeftebevrediging** meten. In het kader van 'Duurzame Ontwikkeling' kan men zich zoals reeds gesteld niet beperken tot de eigen bevolking, maar dient men ook rekening te houden met de behoeften van de wereldbevolking en de toekomstige generaties. Duurzame ontwikkeling omvat dus veel meer dan de bezorgdheid om het milieu. Het gaat over de maatschappelijke organisatie van een **inter- en intragenerationele rechtvaardigheid**. Hierin staat niet alleen het milieu centraal, maar evenzeer economische en socio-culturele aspecten, zoals het voorkomen van armoede en sociale uitsluiting, de zorg om de kwaliteit van het leven (niet alleen inkomensgroei), aandacht voor de ethische aspecten van het menselijk welzijn, de systematische organisatie van participatie van alle betrokken doelgroepen, etc.

Ondanks het feit dat de benadering van duurzame ontwikkeling als behoud van milieukapitaal plaats moet ruimen voor een ruimere definitie, blijven velen vasthouden aan een louter ecologische blik. Ze beperken zich dan al te dikwijls tot het proclameren van de **multi-dimensionaliteit** van duurzame ontwikkeling, wat hen zou vrijstellen van onderzoek naar of aandacht voor de onderliggende dynamiek van de vele domeinen. Deze conceptuele verwarring komt mede tot stand doordat 'duurzame ontwikkeling' niet alleen een beschrijvend, maar daarbij een normatief begrip is.

De **Gentse barometer** heeft dan ook betrekking op volgende beleidsdomeinen:

- De domeinen die betrekking hebben op het voorzien in de behoeften op het vlak van werk, inkomen, opleiding, huisvesting, gezondheid, een gezond leefmilieu zonder geurhinder of geluidsoverlast, veiligheid, mobiliteit, sport- en cultuurbeoefening en een sterk sociaal weefsel;
- Het beleidsdomein van de stedelijke Noord-Zuidsamenwerking, omdat duurzame ontwikkeling prioriteit toekent aan de behoeften van de armen in de wereld;
- De verschillende beleidsdomeinen die betrekking hebben op de fysieke infrastructuur in het algemeen en het milieu- en natuursysteem in het bijzonder dat in stand dient gehouden te worden voor de toekomstige generaties: energie, drinkwater, grondwater, grondstoffen, afval, afvalwater, bodem, oppervlaktewater, gevaarlijke stoffen, natuur, ruimtelijke planning en stedenbouw;
- Op een overkoepelend niveau is het migratiesaldo in de barometer opgenomen omdat hierin woonbehoeften worden weerspiegeld.

4. CO-DESIGN VAN INDICATOREN

Het is maar weinigen - zoniet niemand - gegeven voldoende kennis te bezitten over alle aspecten van een duurzame stad. Ook wij, het Centrum voor Duurzame Ontwikkeling (CDO), bezitten deze kennis niet en kozen voor het aanspreken van de jarenlang opgebouwde expertise van verschillende stadsdiensten. Vanwege de grote complexiteit van de materie en de vaak hoge graad van specialisatie stond in onze aanpak het **participatief ontwerpen** van indicatoren (de '**co-design**' methode) centraal.

Dit ontwerpen gebeurde in verschillende stappen. In de eerste plaats werden de indicatoren ontworpen op basis van de input van ambtenaren, **experts** en sleutelpersonen van één beleidsdomein. Hun kennis werd steeds vertaald in diverse (voor)ontwerpen voor indicatoren, die hen iedere keer opnieuw werden voorgelegd. Zij kregen in de loop van het project op regelmatige basis de kans om hun expertise in het ontwerpproces in te brengen. Op die manier werden ze ook als expert erkend, wat het bijkomende voordeel opleverde dat een **draagvlak** ontstond om te werken met de barometer en de IDO's. Voor alle duidelijkheid, de indicatoren werden dus niet door 'superexperts' van de universiteit uitgevonden. Het CDO zorgde als '**facilitator**' er wel voor dat alle aanwezige vakkennis werd gemobiliseerd bij de opmaak van de indicatoren. Omwille van de multi-disciplinariteit een noodzakelijke taak.

Vervolgens worden deze indicatoren besproken in de ambtelijke werkgroep en al dan niet opgenomen in een **basislijst**. In Gent bestond deze uiteindelijk uit 60 indicatoren verdeeld over 25 stedelijke beleidsdomeinen (zie Tabel 1). In de verschillende fasen van het project werden de ontworpen indicatoren voorgesteld aan de bevoegde gemeenteraadscommissie. Al de weerhouden indicatoren kregen de goedkeuring van alle politieke partijen uit meerderheid en oppositie. Kortom, het bewaren

van een brede **eensgezindheid** is een belangrijke basis in het ontwerpen van indicatoren voor duurzame ontwikkeling.

Tabel 1: Overzicht van de basislijst - Editie 1999

Domeinen	Indicatoren	Stand van zaken ('99)
Overkoepelend	Algemeen migratiesaldo	Afgewerkt
	Selectief migratiesaldo	Afgewerkt
Economie	Aantal jobs als loontrekkende en zelfstandige	Afgewerkt
	Totale werkloosheidsgraad	Afgewerkt
	Aandeel laaggeschoolden bij NWWZ	Moet worden herzien
	Aandeel langdurig werklozen bij NWWZ	Afgewerkt
	Inkomensspanning	Afgewerkt
	Voorlopig nog geen indicatoren	Geen bruikbare gegevens
Onderwijs	Aantal kandidaten sociale huisvesting	Afgewerkt
Huisvesting	Wachttijd sociale huisvesting	Afgewerkt
	Kwaliteit van de kamerwoningen	Gegevens worden verzameld
	Aantal leegstaande woningen	Geen bruikbare gegevens
	Voorlopig nog geen indicatoren	Geen bruikbare gegevens
Gezondheid	Voorlopig nog geen indicatoren	Geen bruikbare gegevens
Veiligheid	Geïntegreerde criminaliteitscijfers	Afgewerkt
	Slachtoffersgraad woninginbraken	Afgewerkt
	Slachtoffersgraad diefstallen	Afgewerkt
	Slachtoffersgraad geweldpleging	Afgewerkt
	Slachtoffersgraad autodelinquenten	Afgewerkt
	Algemeen onveiligheidsgevoel	Afgewerkt
Mobiliteit	Verplaatsingsgedrag	Gegevens worden verzameld
	Letselslachtoffers in het verkeer	Afgewerkt
	Subjectieve verkeersonveiligheid	Afgewerkt
Sport	Aantal bezoekbeurten aan sportfaciliteiten in Gent	Geen bruikbare gegevens
Cultuur	Waarde roerend cultureel erfgoed	Geen bruikbare gegevens
	Waarde onroerend cultureel erfgoed	Geen bruikbare gegevens
	Culturele participatie per inwoner	Geen bruikbare gegevens
	Culturele vernieuwing in Gent	Geen bruikbare gegevens
	Gevoelswaarde omtrent 'Gent Cultuurstad'	Geen bruikbare gegevens
Noord-Zuid samenwerking	Middelen voor Noord-Zuidsamenwerking	Afgewerkt
	Initiatieven voor mondiale vorming	Afgewerkt
Energie	Gebruik van zuinige elektro-toestellen	Geen bruikbare gegevens
	Gebruik van zuinige verwarmingstoestellen	Geen bruikbare gegevens
	Aansluitingsgraad op het gasnet	Gegevens nog niet verkregen
	Aansluitingen op de stadsverwarming	Afgewerkt
Drinkwater	Aansluitingsgraad op het waterleidingsnet	Geen bruikbare gegevens
	Leidingwaterverbruik per aangesloten inwoner	Geen bruikbare gegevens
	Aandeel grondwater in drinkwater	Afgewerkt
Grondwater (kwantit.)	Voorlopig nog geen indicatoren	Geen bruikbare gegevens
Grondstoffen	Voorlopig nog geen indicatoren	Geen bruikbare gegevens
Afval	Totale hoeveelheid afval per inwoner	Afgewerkt
	Selectiviteitsgraad huishoudelijk afval	Afgewerkt
	Niet-recupereerbaar afval per inwoner	Afgewerkt
	Sluikstorten	Gegevens worden verzameld

Afvalwater	Zuiveringsgraad van het huishoudelijk afvalwater	Gegevens worden verzameld
Grondwater (kwaliteit)	Kwaliteit van putwater	Gegevens worden verzameld
Bodem	Aantal historisch verontreinigde gronden	Gegevens worden verzameld
Oppervlaktewater	Fysisch-chemische kwaliteit van de waterlopen	Afgewerkt
	Biologische kwaliteit van de Gentse waterlopen	Afgewerkt
Lucht	Stikstofdioxidegehalte in de stadslucht	Afgewerkt
	Ozongehalte in de stadslucht	Afgewerkt
	Aantal klachten over luchtverontreiniging	Afgewerkt
Geluid	Aantal klachten over geluid	Afgewerkt
Gevaarlijke stoffen	Aantal overschrijdingen gevaarlijke stoffen	Geen bruikbare gegevens
Natuur	Oppervlakte aan waardevolle en zeer waardevolle gebieden	Gegevens worden verzameld
	Oppervlakte te beschermen natuur	Gegevens worden verzameld
	Oppervlakte aan zeldzame vegetaties	Gegevens worden verzameld
	Oppervlakte aan faunarelevante gebieden	Gegevens worden verzameld
Ruimtelijke planning	Woondichtheid	Gegevens worden verzameld
	Leegstaande bedrijfspanden	Gegevens worden verzameld
	Ruimte voor groen	Geen bruikbare gegevens
Stedenbouw	Een leefbare woning	Geen bruikbare gegevens
	Kwaliteit van de woonomgeving	Geen bruikbare gegevens
	Het uitrustingsniveau van de wijk	Geen bruikbare gegevens
Samenlevingsopbouw	Kwaliteit van de sociale omgeving	Geen bruikbare gegevens

5. NAAR EEN SELECTIELIJST

Uit de lijst van 60 indicatoren diende het bestuur een aantal indicatoren te selecteren om tot een bruikbare barometer te komen. De selectielijst voor 1999 (zie Tabel 2) werd samengesteld op basis van **drie selectiecriteria**: (1) data dienen beschikbaar te zijn, wil men conclusies kunnen trekken uit de opgemaakte indicatoren; (2) een evenwichtige samenstelling van een barometer is ook nodig om de economische, sociale en ecologische aspecten van duurzame ontwikkeling aan bod te laten komen; en (3) het bewaren van de eensgezindheid over de selectie is een belangrijk criterium om tot een selectielijst voor 1999 te komen.

Op die manier komt men tot twee lijsten van indicatoren, die beide een belangrijk onderdeel van de barometer voor duurzame ontwikkeling van Gent vormen: enerzijds de selectielijst, anderzijds de basislijst, die voor de continuïteit en de dynamiek van de barometer zorgt.

De gegevens van de indicatoren worden best op een zeer systematische en gerichte manier verzameld. Vanuit het oogpunt voor een accuraat databeheer was het dan ook noodzakelijk een aangepast en **gestandaardiseerd invulformulier** te ontwerpen. Onder meer de datakwaliteit en de relevantie voor de betrokken beleidsdomeinen werd per indicator geduïd. Ook identificatie-, definitie- en interpretatieproblemen werden hierdoor vermeden en kon makkelijk gewezen worden op de gebreken, de validiteit, de vergelijkbaarheid (in de tijd, met andere steden), etc. van de indicator.

Een meer publieke en **populaire versie** van de vijftien geselecteerde indicatoren vindt u in de bijlage van dit artikel. Elke indicator wordt er kort en bondig beschreven met een minimum aan technisch vakjargon.

Tabel 2: Overzicht van de selectielijst - Editie 1999

Nr.	Domeinen	Indicatoren	Trendscore
0.1	Overkoepelend	Algemeen migratiesaldo	--
1.1	Economie	Aantal jobs als loontrekkende en zelfstandige	+
1.2		Totale werkloosheidsgraad	~
1.4		Aandeel langdurig werklozen bij NWWZ	~
3.1	Huisvesting	Aantal kandidaten sociale huisvesting	+
3.2		Wachttijd sociale huisvesting	+
5.3	Veiligheid	Slachtoffersgraad voor woninginbraken	~
5.6		Algemeen onveiligheidsgevoel	~
6.2	Mobiliteit	Letselslachtoffers in het verkeer	~
9.1	N-Z Samenwerking	Middelen voor Noord-Zuidsamenwerking	++
11.3	Drinkwater	Aandeel grondwater in de drinkwaterproductie	~
14.1	Afval	Totale hoeveelheid afval per inwoner	~
18.2	Oppervlaktewater	Biologische kwaliteit van de Gentse waterlopen	~
19.3	Lucht	Aantal klachten over luchtverontreiniging	~
20.1	Geluid	Aantal klachten over geluid	-

Trendscores:

+++	zeer goede evolutie
++	goede evolutie
+	matig positieve evolutie
~	(bijna) geen wijzigingen
-	licht negatieve trend
--	slechte evolutie
---	zeer slechte evolutie

6. TOT VOORLOPIG BESLUIT

Is Gent nu op de goede weg naar een duurzame ontwikkeling. Negen indicatoren geven een onbesliste trendscore, vier laten veeleer een positieve trend zien. Daartegenover staat dat twee indicatoren een negatieve ontwikkeling kennen, waaronder de belangrijkste indicator ‘het algemeen migratiesaldo’. Mogen we daaruit besluiten dat er in Gent **voorlopig geen duidelijke trend** valt waar te nemen? Het ligt voor de hand om op te merken dat het aantal indicatoren met een onbesliste trendscore dient te verminderen. Een volgende editie van de barometer is dus noodzakelijk en daarin dienen bijkomende gegevens beschikbaar te komen.

Er zou moeten werk gemaakt worden om de indicatoren zonder bruikbare gegevens in te vullen. Via een **survey** bij een representatief staal van de inwoners en stadsgebruikers kan men veel relevante gegevens met betrekking tot een duurzame stad verzamelen. Hoewel de kostprijs hoog is en vaak responsproblemen opduiken, kunnen onderzoekers wel doelbewuster en oorspronkelijker te werk gaan. We zijn er trouwens van overtuigd dat een andere methodiek - bijvoorbeeld een academische survey in plaats van co-design met ambtenaren en kabinetmedewerkers - andere indicatoren zou hebben opgeleverd. De opmerking dat de huidige selectielijst van de Gentse barometer eigenlijk ook een ‘**politieke**’ lijst is, kan hierin worden gekaderd.

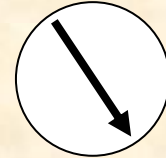
Toch is de balans positief. Naast het concrete instrument kan het project ook enkele - misschien wel belangrijkere - resultaten voorleggen op het communicatieve, methodische, beleidsmatige en participatieve vlak. De aandacht en interesse voor (indicatoren voor) lokale duurzame ontwikkeling is sterk gegroeid en in diverse geledingen van het stadsbestuur doorgedrongen.

BIJLAGE

ALGEMEEN MIGRATIESALDO

= *verschil tussen het aantal inwijkingen en stadsverlaters.*

Deze indicator wijst op een daling van de Gentse bevolking van 246.000 inwoners in 1976 tot 224.000 in 1998. Uit onderzoek blijkt dat vooral tweeverdiener huishoudens met jonge kinderen de stad verlaten. Anderzijds blijkt wel dat de Gentse stadsvlucht beperkt is in vergelijking met andere Belgische grootsteden. Meer gedetailleerde cijfers over de laatste jaren onderbouwen de algemene trend die als een slechte evolutie wordt ingeschat. Het wijst vooral op een gebrek aan leefbaarheid van de Gentse woonwijken (te weinig groen, te veel lawaai, onveiligheidsgevoelens, gebrek aan speelruimte, etc.) en een gebrek aan grote, gezonde, comfortable woningen (met tuin). De gevolgen zijn navenant: een quasi onbewoond stadscentrum, verloederde stadswijken, volgebouwd verkavelingen in de groene rand, lange reistijden tussen woon- en werkplaats, etc.

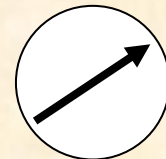

AANTAL JOBS ALS LOONTREKKENDE EN ZELFSTANDIGE

= *het aantal arbeidsplaatsen voor loontrekkenden en zelfstandigen dat in Gent beschikbaar is.*

In 1997 waren er in Gent 145.506 arbeidsplaatsen. In 15 jaar zijn er gestadig 21.000 jobs bijgekomen (1982: 124.287), wat het belang van Gent als tewerkstellingspool continu doet groeien. In een duurzaam Gent zouden jobs moeten beschikbaar zijn voor de inwoners van de stad en het ommeland.

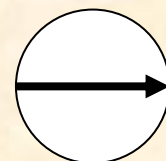
Het beschikken over een job is namelijk een noodzakelijke voorwaarde om zich in de maatschappij te kunnen integreren. Dit geeft niet alleen een economisch aspect (i.e. financieel), maar ook een sociaal (werklozen geraken sneller sociaal geïsoleerd dan werkenden).

TOTALE WERKLOOSHEIDSGRAAD

= *dit is de verhouding van het aantal niet-werkende werkzoekenden (NWWZ) tot het aantal inwoners van Gent dat kan worden tewerkgesteld (beroepsbevolking).*

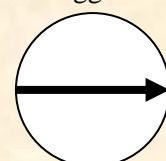
In 1996 en 1997 waren er in Gent respectievelijk 14.830 en 14.227 NWWZ. De verhouding daalde licht van 14,8% naar 13,8%. Ongeveer de helft van de NWWZ is laaggeschoold (49,2 % in 1997). Indien het beleid en de ondernemers er in slagen om de totale werkloosheidsgraad terug te dringen, mogen we spreken van een duurzame ontwikkeling. Wie zonder arbeidsinkomen valt is aangewezen op een vervangingsinkomen of bijstand. Op die manier verdwijnt de kans op welvaart en welzijn.

AANDEEL LANGDURIG WERKLOZEN

= *het aandeel langdurig werklozen binnen de niet-werkende werkzoekenden.*

Dit aandeel steeg licht in Gent: van 41,2% einde 1997 naar 41,8% einde 1998. Het aantal daalde: van 6.190 einde 1997 naar 5.580 einde 1998, omdat de globale werkloosheid ook daalde. Op basis van deze gegevens die enkel teruggaan tot 1996 zijn weinig of geen wijzigingen te bespeuren, wat uiteraard niet wil zeggen dat deze cijfers bevredigend zijn. Hoe minder mensen er uitgesloten worden van welvaart (arbeidsinkomen) en welzijn (geen sociale isolement), hoe duurzamer de Gentse samenleving.

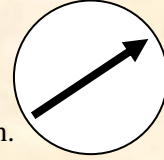

AANTAL KANDIDATEN SOCIALE HUISVESTING

= *aantal huishoudens op jaarbasis dat ingeschreven is in Gentse sociale huisvestingsmaatschappijen en voor stadswoningen.*

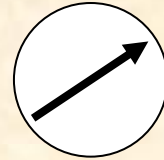
In 1997 waren er *de facto* 10.654 ingeschreven kandidaten, waarvan 9.170 Gentse huishoudens. Toch moeten we hieruit de dubbeltellingen (mensen ingeschreven op verschillende wachtlijsten) en mutaties (zittende huurders die andere sociale woonst willen) filteren. In 1997 werd het aantal kandidaten vervolgens geraamd op 5.500, einde 1992 op 8.000.

In het kader van een duurzame ontwikkeling komt het erop aan om ook in de huisvestingsbehoefte van de armere bevolking te voorzien.

WACHTTIJD SOCIALE HUISVESTING

= *Dit is de mediaan van de wachttijden (waarde op 50% van de verdeling) van alle huishoudens die ingeschreven zijn als kandidaat sociale huurder (zowel bij de Gentse huisvestingsmaatschappijen als voor stadswoningen).*

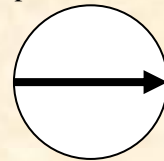
Deze wachttijd is op 5 jaar tijd gedaald van 31 maanden in 1995 naar 25 maanden in 1997. Eén derde is minder dan één jaar ingeschreven op de wachtlijsten, iets meer dan 6 % heeft een wachttijd van meer dan vijf jaar. Wil men ook tegemoet komen aan de huisvestingsbehoefte van de arme bevolking, dan moet de wachttijd op een sociale woning verkorten.

SLACHTOFFERSGRAAD WONINGINBRAKEN

= *dit is de verhouding van het aantal slachtoffers van woninginbraken in Gent ten opzichte van het totaal aantal inwoners van Gent.*

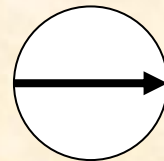
Het gemiddelde van het betrouwbaarheidsinterval daalde van 3,80% in 1997 naar 3,19% in 1998. Met andere woorden, iets meer dan 3 personen op 100 worden geconfronteerd met een woninginbraak. Opmerkelijk is dat de Gentse cijfers lager liggen dan het Vlaamse en nationale gemiddelde, en de helft lager dan in andere grootsteden.

Toch moet in het kader van een duurzame ontwikkeling de burger zich maximaal veilig kunnen voelen.

ALGEMEEN ONVEILIGHEIDSGEVOEL

= *Deze indicator komt overeen met het gewogen gemiddelde van de scores op vier items: mijden van plaatsen in woongemeente, 's nachts niet opendoen voor onbekenden, thuis blijven bij duisternis en aanwezigheid van onveiligheidsgevoel.*

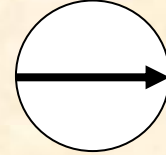
In vergelijking met 1997 (3,2 op 10) blijft de situatie in 1998 (3,0 op 10) nagenoeg onveranderd. Hiermee blijft Gent in de buurt van het nationale gemiddelde (2,83). Deze score is wel hoger dan het gemiddelde in Vlaanderen (2,52), maar meerzeggend is dat Gent zeer goed scoort tegenover andere grootsteden (gemiddeld 3,75 op 10). Vooral 65-plussers, vrouwen en laaggeschoolden voelen zich onveilig. Een gevolg van dit onveiligheidsgevoel kan zijn dat individuen zich gaan isoleren.

LETSELSLACHTOFFERS IN HET VERKEER

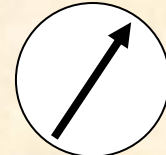
= *Dit is het totaal aantal doden of gewonden in verkeersongevallen.*

Het stijgend aandeel van automobilisten zorgt niet alleen voor luchtverontreiniging of file- en parkeerproblemen, maar vergroot ook het potentieel op ongevallen met doden of gewonden. In 1996 waren er in Gent 863 slachtoffer (doden of gewonden) geworden in het verkeer, waarvan 18 doden, 63 zwaargewonden en 782 lichtgewonden. Momenteel is het moeilijk om een trend vast te stellen: 1994 telde 889 letsel-slachtoffers en 1995 826. Uit onderzoek blijkt dat de cijfers uit de ongevallenstatistieken niet altijd een realistisch beeld geven.

MIDDELEN VOOR NOORD-ZUIDSAMENWERKING

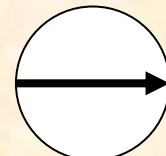
= *Dit is het bedrag per inwoner dat als niet-verplichte uitgave wordt overgedragen vanuit de reguliere begroting voor Noord-Zuid samenwerking.*

Vanaf 1996 werd een vast bedrag in de Gentse begroting voorzien voor Noord-Zuid samenwerking, namelijk 2.000.000 BEF of 8,87 BEF/inw. Dit bedrag groeide in 1998 tot 2.150.000 BEF of 9,6 BEF/inw. Voor 1996 waren er ook wel middelen voor Gentse verenigingen actief op het vlak van ontwikkelings-samenwerking, maar werden vooral financieringsbronnen aangeboord buiten de reguliere begroting om. In een duurzaam Gent staat beeldvorming over en de (financiële) solidariteit met het Zuiden centraal.

AANDEEL GRONDWATER IN HET DRINKWATER

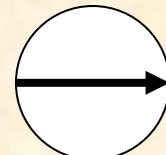
= *Dit is het aandeel grondwater dat gebruikt wordt voor de productie van het drinkwater dat in Gent wordt verbruikt.*

Hoe minder grondwater - dus hoe meer oppervlaktewater - wordt gebruikt, hoe positiever. In 1995 werd 48 % grondwater gebruikt, in 1998 slechts 39%. Toch mogen we niet van een positieve trend spreken aangezien de laatste jaren het percentage licht stijgt (36% in 1996 en 37% in 1997). Door het overmatig oppompen van grondwater en de verminderde voeding van de grondwaterlagen, kunnen er lokaal verdrogingseffecten optreden.

TOTALE HOEEVEELHEID AFVAL PER INWONER

= *Dit is de totale hoeveelheid huishoudelijke afval gedeeld door het totaal aantal inwoners van Gent.*

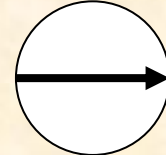
In 1995 wordt er 441 kg/inw/jaar opgehaald. In 1998 was dat 471 kg. Bekeken over de laatste vier jaar stellen wij vast dat de hoeveelheid afval toeneemt. Tegelijkertijd zien we echter dat in 1998 de hoeveelheid afval voor het eerst daalt (470 kg/inw/jaar in 1996 en 479 kg/inw/jaar in 1997). Het lijkt dus nog te vroeg om van een duidelijke trend te spreken. Afval moet worden verwerkt en de verwijdering van afvalstoffen brengt tal van milieuproblemen met zich mee.

BIOLOGISCHE KWALITEIT VAN DE GENTSE WATERLOPEN

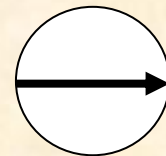
= Dit is het aandeel van de waarnemingen met een waarde groter of gelijk aan de wettelijke kwaliteitsnorm. Er wordt gebruik gemaakt van de Belgische Biotische Index die zowel de water- als de biotoopkwaliteit meet.

Voor de periode 1990 tot en met 1997 zijn gemiddeld 63 % van de biologische meetplaatsen zwaar tot zeer zwaar verontreinigd. In 1997 voldeed slechts 7 % aan de basiskwaliteitsnorm. In 1990 was dit 12%, in 1994 2% en in 1996 18%. Een trend is moeilijk vast te stellen. Om de Gentse waterlopen al zijn functies te kunnen laten vervullen (vb. recreatie, transport, irrigatie, koelwater, productie van drinkwater, etc.), mogen de inspanningen op het vlak van de afvalwaterzuivering niet stoppen

AANTAL KLACHTEN OVER LUCHTVERONTREINIGING

= Dit is het aantal luchtklachten (geurhinder, stofhinder, verbranden van afval, lozingen in de lucht, etc.) dat gemeld wordt aan de Dienst Leefmilieu en Natuurontwikkeling.

In 1997 waren er 112 klachten, in 1998 amper meer, namelijk 115. De klachten over luchtverontreiniging behoren steeds tot de top 3 van de meest voorkomende klachten. Geur- en stofhinder zijn de meest voorkomende problemen en situeren zich hoofdzakelijk in de ruime omgeving van de kanaalzone. In de binnenstad heerst voornamelijk geurhinder van de waterlopen. Deze vormen van hinder tasten in grote mate de kwaliteit van de woonomgeving aan.

AANTAL KLACHTEN OVER GELUID

= Dit is het aantal klachten over geluidsoverlast dat gemeld wordt aan de Dienst Leefmilieu en Natuurontwikkeling.

In Gent zijn lawaai van het wegverkeer, het burenlawaai en het nachtlawaai in uitgaansbuurten de belangrijkste bron van ergernis. Ook in de kanaalzone heerst een hoge geluidsbelasting te wijten aan een cumulatie van het verkeers- en industrielawaai. Het aantal klachten kende ook een lichte stijging van 140 klachten in 1997 naar 153 in 1998. Geluidshinder of lawaai is een belangrijk milieuprobleem dat het leven van de mens en natuur nadelig beïnvloedt en mee de kwaliteit van de woonomgeving bepaalt.

